

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНА ENSURING ECONOMIC SECURITY IN THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY

У статті теоретично узагальнено особливості державної політики Федеративної Республіки Німеччина щодо забезпечення економічної безпеки держави й максимальної реалізації потенціалу країни як на європейському, так і на світовому рівнях. Відзначено, що держава є членом низки міжнародних інституцій, таких, як ООН (до бюджету якої вносить близько 9% коштів), НАТО, Організації економічної співпраці й розвитку (ОЕСР), Організації з економічної співпраці в Європі (ОБСЕ), Міжнародного валютного фонду (МВФ), одним із найбільших акціонерів Європейського банку реконструкції та розвитку та Світового банку. Поряд із географічним сприятливим розташуванням і сусідством із дев'ятьма країнами, Федеративна Республіка Німеччина робить акцент на експорт своєї продукції та зміцнення власних лідерських позицій під час формування політики в різних міжнародних організаціях, особливо в ЄС і НАТО. Основа національної економіки є максимізація доходів населення через захист власних національних інтересів і захист німецького бізнесу за кордоном, а також забезпечення протекціоністських заходів для вітчизняних виробників.

Ключові слова: економічна безпека, національні інтереси, стабілізація національної економіки, політика оборони.

В статті теоретично обобщены особенности государственной политики Федеративной Республики Германия по обеспечению экономической безопасности государства и максимальной реализации потенциала страны как на европейском, так и на мировом уровнях. Отмечено, что государство является членом ряда международных организаций, таких, как ООН (в бюджет которой вносит около 9% средств), НАТО, Организации экономического сотрудничества и развития (ОЭСР), Организации по экономическому сотрудничеству в Европе (ОБСЕ), Международного валютного фонда (МВФ), является одним из крупнейших акционеров Европейского банка реконструкции и развития и Всемирного банка. Наряду с

географическим благоприятным расположением и соседством с девятью странами, Федеративная Республика Германия делает акцент на экспорт своей продукции и укрепление собственных лидерских позиций при формировании политики в различных международных организациях, особенно в ЕС и НАТО. Основой национальной экономики является максимизация доходов населения посредством защиты собственных национальных интересов и защита немецкого бизнеса за рубежом, а также обеспечение протекционистских мер для отечественных производителей.

Ключевые слова: экономическая безопасность, национальные интересы, стабилизация национальной экономики, политика обороны.

The article summarizes in the theoretical the features of the state policy of the Federal Republic of Germany in order to ensure the economic security of the state and maximize the realization of the country's potential both at European and world levels. In particular, it was noted that the state is a member of a number of international institutions such as the United Nations (with a budget of about 9%), NATO, the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), the Organization for Economic Co-operation in Europe (OSCE), the International Monetary Fund (IMF), one of the largest shareholders of the European Bank for Reconstruction and Development and the World Bank. Along with a geographic location and neighborhood with nine countries, the Federal Republic of Germany focuses on exporting its products and strengthening its own leadership positions in shaping policies in various international organizations, especially in the EU and NATO. The basis of the national economy is the maximization of incomes through the protection of their own national interests and the protection of German business abroad, as well as providing protectionist measures for domestic producers.

Key words: economic security, national interests, stabilization of the national economy, defense policy.

УДК 351.746.1(477)+351.863

Шевчук І.В.

к. наук з держ. упр., доцент кафедри публічного управління та адміністрування Хмельницький університет управління та права

Постановка проблеми у загальному вигляді. Дослідження категорії «економічна безпека» та її основних ознак – необхідний крок для країни задля визначення напрямів державної політики щодо захисту державних інтересів, інтересів суб'єктів господарювання та громадян країни, а також зміцнення позицій щодо самостійного визначення вектора зовнішньої політики. Аналіз досвіду провідних країн світу щодо забезпечення й зміцнення економічної безпеки дасть змогу не тільки виокремити можливі напрями стабілізації національної економіки, а й удосконалити політику органів влади в частині забезпечення

економічної безпеки країни й своєчасного забезпечення від можливих загроз зовнішнього та внутрішнього характеру. Наразі країною, яка має значну вагу у вирішенні питань міжнародного значення та стабільну національну економіку, є Федеративна Республіка Німеччина (далі – ФРН).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань забезпечення економічної безпеки, зокрема вивченням іноземного досвіду у вказаній сфері, займалася низка вчених, серед яких А.О. Бондар, А.В. Матковський, В.О. Онищенко, В.А. Степанов, О.М. Хімяк. Аналіз праць вищезгаданих науковців дав змогу

зробити висновок, що питання економічної безпеки розглядалися в рамках національної безпеки чи загальної теорії економічної безпеки.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Вивчення досвіду забезпечення країн зі стабільною економічною системою необхідно використовувати для впровадження схожих заходів у державну політику в економічній сфері України з метою позитивних зрушень у частині зміцнення економічної безпеки, особливо в умовах збройного конфлікту з країною-агресором. Вивчення досвіду ФРН щодо введення політики стабілізації національної економіки за умови збереження сталого політичного й економічного впливу як на європейському, так і на міжнародному рівнях буде корисним для України в частині захисту національних інтересів, збереження цілісності державних кордонів і конкурентоспроможності як міжнародного партнера.

Метою статті є аналіз особливостей державної політики ФРН у сфері економічної безпеки й заходів щодо зміцнення економічної системи держави через провадження виваженої зовнішньої та внутрішньої політики, захист національних інтересів і утвердження впливу в міжнародних інституціях.

Виклад основного матеріалу. Німеччина є однією з країн, яка визначає основні напрями розвитку Європейського Союзу та задає тон щодо співпраці як серед країн-учасниць, так і серед потенційних членів спільноти з метою створення надійної корпоративної системи безпеки. Країна має сприятливе геополітичне та географічне розташування на європейському континенті та межує з дев'ятьма сусідами, що сприяє пріоритетності активізації експортної діяльності. Головними зовнішньоекономічними партнерами ФРН є, беззаперечно, країни Європейського Союзу, США, Індія та Китайська Народна Республіка. Разом із Францією ФРН є однією з головних ініціаторів інтеграційних процесів у Європі, ключовим політичним і торговельним партнером переважної більшості країн Європи [6, с. 161].

Співпрацює ФРН і з країнами колишнього Радянського Союзу, серед яких є й Україна. Із Російською Федерацією зв'язки дещо погіршилися через збройну агресію проти України та запровадження політико-економічних санкцій із боку ФРН. Держава є країною – засновником Європейського Союзу, забезпечує близько 20% його бюджету та є найбільшим платником внесків. Із 1973 року є повноправним членом Організації Об'єднаних Націй (ООН), до бюджету якої вносить близько 9% коштів, і третім за величиною платником податків. На території ФРН знаходиться 19 організацій

міжнародних установ. Крім того, ФРН є членом НАТО, Організації економічної співпраці й розвитку (ОЕСР), Організації з економічної співпраці в Європі (ОБСЄ), Міжнародного валютного фонду (МВФ), одним із найбільших акціонерів Європейського банку реконструкції та розвитку та Світового банку.

Слід наголосити на тому, що на багатьох міжнародних зустрічах і переговорах країна виступає представником політичних, економічних і військових інститутів. Проводити активну політику в НАТО Німеччині не дозволяє домінуючий вплив США, саме тому країна намагається реалізувати власні інтереси через вагомий вплив і можливість диктувати власне бачення подальшого розвитку в ЄС.

Для Німеччини характерна активна, експансивна політика, поряд із цим країна надає перевагу оборонній стратегії й максимізації національної безпеки через якнайкращий захист економічного складника, а також забезпечення умов для ведення вільної торгівлі й доступу до ринку ресурсів, сировини й збуту.

Економічна безпека ФРН базується на міцній і стабільній національній економіці, яку за темпами та наповненням державного бюджету прирівнюють до економік США, Японії та Китаю.

За період 2014–2018 років у ФРН фіксували профіцит бюджетів усіх рівнів. Зокрема, у 2017 році фінансовий профіцит бюджетів усіх рівнів склав 38,4 млрд євро, що становить 1,2% ВВП, тоді як у 2016 році цей показник був на позначці лише 0,8%. Що стосується 2018 року, то лише за перше півріччя зведений профіцит усіх рівнів становив 48,1 млрд євро, що є абсолютним рекордом із часів воз'єднання Німеччини. Серед ключових факторів, що спричинили цю ситуацію, виділяють такі:

- 1) активізацію експортних можливостей;
- 2) сприятливу кон'юнктуру ринку;
- 3) зниження рівня безробітних [4].

Поряд із позитивною ситуацією в економічній сфері уряд продовжує проводити протекціоністську політику щодо вітчизняних товаровиробників.

Нині військові експерти відзначають відсутність реальної військової агресії проти Німеччини, проте говорять про можливий потенційний ядерний конфлікт США та Російської Федерації, у якій можуть бути втягнуті союзники США. Саме тому уряд ФРН виділяє значну частку видатків бюджету на оборону. Зокрема, у 2018 році було виділено 38,9 млрд євро на оборонну сферу, а у 2019 році цю суму планують збільшити на чотири мільярди євро. Канцлер країни оголосила про плани

уряду збільшити видатки на оборонну сферу до 2020 року до рівня 1,5% від ВВП [2].

У ФРН наразі немає окремого закону, що регулює сферу економічної безпеки. Проте регламентація основних сфер діяльності через низку відповідних законів дає змогу державі здійснювати контроль над економічною сферою, зокрема й у напрямі безпеки [1].

Основні положення у сфері безпеки відображені в «Білій книзі», де деталізовані не тільки подальші концептуальні напрями розвитку Збройних сил ФРН – Бундесверу, а й основні засади взаємодії з країнами-партнерами, членами НАТО та ЄС тощо. Координація питань у частині забезпечення безпеки покладена на федерального канцлера.

Бундесвер є інструментом державної політики щодо захисту національної безпеки та безпеки громадян від потенційних і реальних загроз, що можуть виникнути як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Глобалізаційні процеси й поява нових інтересів щодо співпраці й необхідності отримання певних видів ресурсів спонукають Німеччину до готовності на реагування на нові виклики, що постали перед нею та її союзниками:

1) регіональні конфлікти на кордонах Європи та у віддалених її регіонах;

2) теракти в різних регіонах світу й небезпека їх повторення;

3) збільшення обсягів запасів озброєнь ключовими гравцями світової спільноти;

4) надзвичайна доступність легкої стрілецької зброї серед громадян, які можуть стати зброєю в руках екстремістських угруповань;

5) доступність транспортних сполучень і комунікацій, що (крім зростання співпраці між країнами) може спричинити зростання випадків кібертероризму та піратства;

6) інформатизація суспільства, яка через надзвичайне поширення мережі Інтернет надає широкі можливості для інформаційних воєн і психологічних атак;

7) необхідність забезпечення енергетичної безпеки як ключової галузі для Німеччини через залежність від імпорту вуглеводневої сировини;

8) зростання рівня неконтрольованої міграції, що веде до поширення екстремізму на території Німеччини.

Серед інтересів у сфері економічної безпеки Німеччини слід виділити такі:

1) стабілізація національної економіки через стимулювання розвитку малого й середнього бізнесу, які становлять ядро економічної сфери;

2) захист німецького бізнесу під час провадження партнерських відносин із країнами-су-

сідами й іноземними країнами з пріоритетом захисту вітчизняного виробника й підтримки експортної діяльності;

3) сприяння веденню вільної міжнародної торгівлі як країни-учасниці ЄС;

4) протидія міжнаціональному тероризму;

5) зменшення кількості мігрантів.

Реалізація зазначених напрямів забезпечить не тільки поступальний якісний розвиток країни, а й зростання рівня благополуччя населення [3, с. 89–90].

У сфері економічної безпеки уряд ФРН працює на випередження, що проявляється в попередженні виникнення реальних і потенційних загроз економічній безпеці через розроблення нових превентивних схем боротьби з негативним екзогенним і ендеогенним впливом, а також у створенні найсприятливіших умов для співпраці між державним і приватним секторами. Крім того, державна політика щодо забезпечення економічної безпеки спрямована на максимальне зниження рівня зовнішньої залежності у важливих секторах економіки через урегулювання пропорцій щодо доходів і видатків у державному бюджеті, а також підтримання злагодженої діяльності органів влади із суб'єктами господарювання. Одним із пріоритетів у зовнішній політиці є захист економічних інтересів німецької бізнес-спільноти під час ведення справ з іноземними партнерами [5, с. 15]. Державна політика ФРН – це політика розумного компромісу між рівнем економічного розвитку та розподілом прибутків усередині країни.

Із метою стабілізації національної економіки уряд стимулює суб'єкти господарювання не тільки в частині спрощення умов ведення бізнесу, а й дає можливість брати безпосередню участь у забезпеченні національної безпеки. Так, представники служби безпеки великих компаній входять до системи забезпечення національної безпеки нарівні з уповноваженими органами.

Виважена та продумана зовнішня політика держави передбачає застосування низки дипломатичних інструментів із метою захисту національних інтересів, особливо в економічній сфері. Наразі серед ключових пріоритетів Німеччини у сфері економічної безпеки є активізація співпраці і зв'язків із США, розширення повноважень в ОБСЄ і можливостей щодо посилення забезпечення безпеки й оборони країн – учасниць Європейського Союзу.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можна дійти висновку, що органи влади ФРН здійснюють усі можливі заходи щодо розвитку та зміцнення національної економіки задля підвищення рівня її конкуренто-

спроможності на міжнародному ринку, захисту від факторів ендogenous й екзогенного впливу, ефективного використання наявних ресурсів, що в кінцевому підсумку сприятиме захисту національних інтересів і формуванню своєрідної ідеології економічної безпеки держави. Уряд Німеччини й надалі буде притримуватися політики солідарності й активізації вдосконалення форматів інститутів ЄС, реалізації власних інтересів у міжнародному середовищі з метою подальшої експансії та посилення впливу як на території Європи, так і в світі та позиціонування себе як гаранта європейської та світової безпеки.

Подальші дослідження будуть стосуватися вивчення особливостей державної політики Німеччини в контексті співпраці з Україною в частині зміцнення економічної безпеки та можливостей налагодження тісної співпраці в інших сферах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондар А.О. Світовий досвід державного управління економічною безпекою та його використання в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=775>.
2. Німеччина суттєво збільшить видатки на оборону. URL: <https://www.dw.com/uk>.
3. Онищенко В.О., Матковський А.В. Міжнародний досвід забезпечення економічної безпеки держави. Економіка. Менеджмент. Підприємництво. № 26 (1), 2014. С. 85–97.
4. У Німеччині профіцит бюджетів усіх рівнів сягнув рекордних 48 мільярдів євро. URL: <https://www.dw.com/uk>.
5. Степанов В.А. Досвід реалізації зовнішньої політики Федеративної Республіки Німеччина. К, 2008 р. 20 с.
6. Хімяк О.М. ФРН у міжнародній системі: динаміка зміни зовнішньої політики (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.). Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. Вип. 25. 2013. С. 159–165.